

REDACTIA

Deák Ferencz-utca nr. 20

ABONAMENTUL

Pe un an .. 20 cor.

Pe jumătate an .. 10 "

Pe 1 lună .. 2 "

Aria de Duminică pe an 4

coroane.

Pentru România și America

10 coroane.

Pentru România și străinătate

numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Deák Ferencz-utca nr. 20.

INSERTIUNILE

de un sir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.Manuscripte nu se
inapoiază.

Telefon oraș și comitat 502.

Succese.

Foarte grea a fost pozițiunea reprezentanților trimiși de Români în dieta ungară.

Puțini la număr, puși în fața unei majorități strivitoare și spriginiți numai de încă mai puținii lor aliați slovaci și sârbi, ei trebuiau să aibă multă bărbăție, ca să nu se sfiască a-și spune părerile, între care erau multe ce trebuiau să scoată din sărite pe nervoșii lor adversari.

Intrați de curând în viața publică și astfel lipsiți de așa numita »rutină«, ei trebuiau să aibă multă stăpânire de sine pentruca adversarii adeseori foarte necruțători să nu-i poată împinge la mărturisiri, pe care nu vor să le facă.

Singura opozițiune serioasă în dietă, ei erau obiectul celei mai generale atențiuni și trebuiau să stee mereu încordați, să muncească întins și să aibă multă pricepere, ca să nu se dee de gol spuind în pripa luptei și ceace nu se poate susține și dându-le prin aceasta adversarilor pânditori cele mai primejdioase arme de luptă.

Ei au avut și bărbăție, și stăpânire de sine, și pricepere, și zel neobosit și astfel au ridicat nivelul discuțiilor de câte-ori au luat cuvântul și au dominat întreaga sesiune. Citind discuțiunile urmate în dietă, așa cum ele au fost publicate, ori și cine trebuie să fie cuprins de simțământul, că opozițiunea e puternică și că guvernul și susținătorii lui, simțindu-se strâmtorați, adese-ori își perd sărita și nu mai știu, par'că, cum să se apere.

Oameni puțini, ori-și-cât de destoinici ar fi și ori-și-cât de mult ar fi pe partea lor dreptate, nu pot să obție asemenea succese decât fiind stăpâniți cu desăvârșire de iubirea de țară și de neam. Aceasta nu numai Românii, Slovaci și Sârbi o vor recunoaște cu mulțumire, ci și Maghiarii o vor simți cu oarecare îngrijorare, căci nu e cu puțință să săvârșești o faptă bună fără ca să fi tu însu-ți mulțumit de a o fi săvârșit și fără ca lumea, în mijlocul căreia te afli, să te ridice fie cu mulțumire, fie cu jind în gândul ei.

Îndeosebi Românii din regatul ungar au câștigat mult convingându-se, că oamenii, în care și-au pus încrederea, sunt vrednici de ea și au dat chiar mai mult decât ceace unii vor fi așteptat dela dânșii.

Plecând din punctul de vedere, că nu au să susțină interesele Românilor, ale Slovacilor și ale Sârbilor, ci ale statului ungar așa cum Românii, Slovaci și Sârbi le înțeleg, reprezentanții naționalităților aliate s'au făcut susținătorii cauzei tuturor celor asupriți

și și-au asigurat izbânda morală față cu majoritatea, care în desele ei momente de enervare nu s'a sfiit a mărturisi, că susține interesele particulare ale poporului maghiar — așa cum ei și numai ei le înțeleg.

Mai ales doi dintre deputații Români, dl Iuliu Maniu și dl A. Vaida-Voevod au știut totdeauna să profite de aceste mărturisiri nechibzuite și să pună în evidență, adevărul, că interesele poporului maghiar nu pot să fie deosebite de ale celorlalte popoare, care constituie regatul ungar, și că majoritatea nu servește în adevăr decât cauza tovarășiei făcute pentru împărțirea beneficiilor publice.

Sunt multe adevărurile crude, pe care guvernul și susținătorii săi au trebuit să le audă în timpul acestei sesiuni, și, deși ceice le-au grăit au rămas la votare totdeauna în minoritate, în simțământul public trebuie neapărat să se fi produs convingerea, că lucrurile nu pot să meargă mai departe cum au mers până acum.

Chiar și între oamenii politici ai Maghiarilor trebuie să fie mulți, care-și dau seamă, că încercarea de a preface statul ungar într'unul național maghiar n'a răușit și nu poate răuși și că Maghiarii se istovesc mistuindu-și cele mai bune puteri voind ceace nu e cu puțință. Aceștia vor trebui să ajungă în cele din urmă la convingerea, că în interesul poporului maghiar nu e ceace vrea actuala majoritate a dietei, ci ceace vor reprezentanții Românilor, ai Slovacilor și ai Sârbilor.

Pătrunzând odată convingerea aceasta, va trebui să se constituie în Ungaria un »jogpárt«, care pornește din principiul, că cel mai covârșitor interes și al statului ungar, și al tuturor elementelor ce-l constituie e respectarea necondiționată a legilor și dreptatea pentru toți. Într'un asemenea partid ar putea să între și Românii, Slovaci și Sârbi, ca să lupte alături cu Maghiarii contra celor ce caută în viața publică numai satisfacerea intereselor particulare.

Aceasta ar trebui să fie rezultatul definitiv al ostănelilor puse de reprezentanții celor trei naționalități aliate, succesul cel mare, și a lor are să fie meritul, dacă mai curând ori mai târziu se va constitui un asemenea partid, dar nu a lor are să fie vina, dacă poporul maghiar va continua a trimite în dietă oameni, care nu se sfiesc a aprobă călcările de lege când ele sunt cerute de interesele lor particulare.

Un lucru e mai presus de ori și ce îndoială: că numai lucrând în unire cu ceilalți concetățeni ai lor vor putea Maghiarii să susțină statul ungar.

Conflictul vamal cu Serbia. *Terminându-se ședințele scupcinei, clubul partizanilor guvernului a ținut ședință, în care a votat deplină încredere guvernului pentru atitudinea sa corectă în chestiunea conflictului vamal.*

E fapt cert, că Serbia nu va mai face nici o concesiune Austro-Ungariei.

Regele Daniei. Friderich al VIII-lea la dorința Irlandezilor va primi titlul și de rege al Izlandezilor.

Enciclica Papei. Papa Pius al X-lea a trimis tuturor autorităților bisericești catolice o enciclică în care se spune, că oprește preoțimea de a se amesteca în chestiuni politice și îndeosebi de a se ocupa cu politică în Biserică.

Această enciclică are să atingă mai neplăcut la noi în țară partidul clerical.

Afacerea Jekelfalussy. Luni a fost pertractarea înaintea judecătoriei din Pesta în afacerea ministrului Jekelfalussy și a sevitorului său, Kovács György. Deoarece însă avocatul acusatului a declarat între hohotele publicului de față că nu cunoaște pe deplin întreaga afacere, pertractarea s'a amânat pe Miercuri.

Acțiune contra presei naționalităților s'a pornit în timpul din urmă în întreaga țară. Comitatul Nyitra voește să fie dătător de ton în această acțiune.

S'a adresat cătră toate comitatele ca să ia hotărâre pentru »regularea (!)« presei naționalităților.

In municipiul de Miercuri a orașului Arad între alte multe obiecte se vor ocupa cu alegerea cassarului, și cu afacerea edificării unei școli superioare de fete.

Iar un nepatriot. Comitetul bisericesc gr. catolic din Macău a suspendat din postul său pe cantorul Cimbaliș, pentru că a cântat în biserică la slujba dumnezească *rusește* și nu *ungurește*.

Alegerea dela Cluj. La alegerea de Mercuri pentru moștenirea mandatului lui Pisztóry Mór va fi luptă înverșunată între Hevessy József, dr. Kecskeméty István, Böhm Mihály și Deák Albert.

Pentru castele, vile, sanatoare, spitale, hoteluri, abrici, laboratoare, gări, casarme, biserici, școli, comune și orașe mici, cea mai ieftină iluminare e ceea-ce se poate face cu gazul Benoid. Flacăra ce corăspunde la 50 lumini costă pe oră numai 1-6 filleri.

Telefon 561.

**Magyar Benoid-gáz
Részvénytársaság.**

Arad, Pécskai ut 13/14.

Telefon 561.

Fără acitelin! Ori ce primejdie eschisă! Cea mai simplă manuară! Epistole de recunoștință din patrie și străinătate. Patente din patrie și străinătate. Nenumărate premieri. Cei interesați primesc deslușiri detaliate.

Prospect gratuit, fără nici un contract.

Discursul deputatului I. Maniu.

Dăm în cele următoare remarcabilul discurs al deputatului *Iuliu Maniu* ținut în ședința dela 27 Iulie a Dietei:

Onorată Cameră! Discuția asupra bugetului ne-a dat prilej să atingem acele simptoame politice, cari s'au desfășurat înaintea noastră în discursul acestei dezbateri. În fața acestui proiect de lege urmează de sine îndatorirea, ca pe baza acestor simptoame și pe baza declarațiilor făcute de d-nii ministri să statorim baza neîncrederii noastre față de acest guvern.

E foarte natural, că n'avem încredere în acest guvern, pentru că sunt foarte divergente punctele de mâncare și vederile politice, pe cari le nutrește guvernul, și pe cari le nutrim noi în ce privește conducerea vieții publice de stat. Noi stăm pe baza principiului de liberă dezvoltare a popoarelor; actualul guvern are de țință alimentarea hegemoniei de rasă. În vremea ce noi vrem să ducem la izbândă principiile democratice, guvernul acesta are de țință perpetuarea dominației de clasă. Între astfel de împrejurări distanța dintre noi s'ar părea că nu se poate delăta dacă nu ne-ar stă la îndemână abaterea de pe terenul egoistic — un mijloc, pe care vi-l recomandăm foarte călduros, — și pe care noi după mărturia istoriei nici odată nu am întrelăsat a o întrebuința.

Dar' nu numai principiile politice ne deosebesc, ci și modalitatea, cu care rezolvăm chestiunile controversate. Fapt e, că nu avem încredere în guvern, și când ne exprimăm neîncrederea aceasta, o motivăm cu fapte, o motivăm cu o critică nu tocmai aspră a faptelor guvernului. De altă parte, când guvernul apreciază atitudinea noastră politică, când luptă în contra principiilor noastre, nu prea alege mijloacele și adeseori încearcă să ne facă imposibili prin apucături meșteșugite, atribuindu-ne în mod falz enunțuri, pe cari noi nu le-am făcut. Binevoii a scuză expresiunea aceasta, poate prea aspră, dar' a trebuit să o spun tocmai pentru că vorbirea de curând ținută a dlui ministru-președinte e o dovadă foarte caracteristică în privința aceasta.

Dacă mi-aduc bine aminte la încheierea discuției adresei st. d-n ministru-președinte a susținut două teze. O teză e, că noi operăm cu gânduri rezervate, ori nu spunem tot, ce se cuprinde în ținuta noastră politică și mai ales, că nu cunoaștem programul, în serviciul căruia ne-am angajat, nici mijloacele, cu ajutorul cărora le-am putea realiza. A doua teză a dlui ministru-președinte este, că noi suntem în slujba nizuștelor comuniste, și că am dat mișcării socialiste un impuls atât de puternic, încât acesta a ajuns la o forță îngrijitoare. Imi voi lua deci îndrăzneala să cetesc declarațiile, din cari dl ministru-președinte și-a câștigat această impresie, și sunt convins, că cetirea acestor declarații va dovedi eclatant, că dl ministru-președinte în cazul de față, pentru ajungerea unui succes parlamentar, a recurs la astfel de mijloace, cari nu sunt vrednice nici de fotoliul, pe care îl ocupă, nici de talentul oratoric, de care dispune.

Declarația mea, la carea s'a provocat dl ministru e următoarea: »In proiectul nostru de adresă ne-am legat de condițiunile existente. Tocmai din acest motiv în proiectul, pe care avem onorul a-l prezenta nu am pretins toate, pe cari ne era datorința politică să le pretindem. Astfel, deși ne era datorința politică nu ne-am pretins restituirea autonomiei Ardealului, nici punctul 1. din programul nostru din 1905 ca să fim recunoscuți de individualitate politică. Și acestea nu le-am omis doară, că am fi abstat dela ele, ci fiindcă ne-am ținut strâns de misiunea acestei sesiuni parlamentare, de problemele acestui parlament, cari vor avea să fie baza dezvoltării noastre în viitor. Dar în principiu pentru ce le pretindem? pentru că experiența ne-a convins, că dezvoltarea noastră culturală și economică nu e asigurată fără drepturi naționale garantate prin legi. Dela DV. depinde, întrucât să se introducă în practică această concepție politică, căci dacă DV. ne puteși asigura — ceace eu nu cred — interesele noastre culturale și economice, fără drepturi naționale, dacă nu va fi lipsă să ne apărăm aceste drepturi și dezvoltarea lor prin așezăminte naționale, de bună sană pretenziunile noastre se vor estinde la trebuințele reale. Dar câtă vreme trebuie să privim cu jaluzie procedura celor ce deprind puterea de stat, până când

vedem, că condițiile dezvoltării noastre culturale și economice nu ni se oferă în aceeași măsură ca altei rase din țară, nu ne putem schimba convingerea, că progresul nostru poate fi asigurat singur numai prin drepturi fundamentale așa numite naționale.

On. Cam. Aceasta e declarația, pe baza cărei dl președinte a ridicat acuza. Din această însă e evident, că noi nu abzicem, ci susținem programul național și facem din parte-ne numai o concesiune, cea mai mare posibilă, pe care o putem face între împrejurările actuale. Binevoii a lua în considerare, că de ce fel de drepturi ne-am arătat aplecați a abzice pe lângă anumite condiții și pentru timpul de tranziție, prin această atitudine a noastră: de drepturile noastre naționale garanționale... (Mișcare).

Baloghy E.: Românii n'au drept de existență națională independentă. (Așa-i! în stânga și în dreapta).

O voce: (în dreapta). Numai un drept de existență, cea națională maghiară este în țara aceasta.

Maniu: Fără îndoială mai este și altul, al nostru, dar abstragând dela aceasta, noi în Casa aceasta vorbim nu numai de lege lată, — (mișcare în dreapta).

Prezidentul: Rog liniște!

Maniu: ... ci, și de lege ferenda, prin urmare bine voii a aplegia și din acest punct enunțuri, pe cari eventual le facem.

Noi susținem On. Camera, că existența națională nu e numai un mijloc și o modalitate ca omul să se desvoalte, ci este totodată și un scop de sine stătător, căci ea este expresiunea specifică a poporului respectiv; intruparea superiorității lui morale, probabil, singura modalitate pentru respectivul popor prin care își poate valida conform însușirilor sale specifice scopul existenței — nisuița lui spre dezvoltarea desăvârșită. Dacă prin urmare noi în antiteză cu trecutul nostru politic, — la care mă voi mai reîntoarce, — suntem aplecați în împrejurările date a renunța la articularea fără amănare în lege a condițiilor primordiale a existenței noastre naționale, pentru ca să promovăm prin aceasta rezolvarea problemelor urgente designate de înaltul Mesagiu de Tron și — în condițiile date — să promovăm fericirea țării, cred, că am pășit pe terenul peste care nu putem trece din punctul de vedere a concesiuni or (Mișcare și ilaritate în dreapta și în stânga).

Baloghy E.: Nu cerem concesiuni dela DV.

Iuliu Maniu: Să mi-se ierte, dar eu astfel înțeleg chestia, că și DV. întocmai ca și noi trebuie să stăm în serviciul aceiași scop final politic. Avem de țință progresul acestei țări, și dacă avem de gând să fim înțeleși reciproc, aceasta n'o putem ajunge, decât dacă ne sprijinim reciproc cu concesiuni. (Vii contraziceri în dreapta și în stânga).

Baloghy E.: Nu există concesiuni reciproce. *Un glas* (în stânga). Nu cerem concesiuni dela D-Voastră.

Iuliu Maniu: Dar o cere aceasta interesul țării, care e mai mare, decât poate și-ar închipui dl coleg.

Din aceste reiese evident, că contrar observărilor făcute de dl ministru-președinte, noi suntem în clar cu programul nostru și cu aceea, că cu ce mijloace să poate acela realiza. Și nu mai puțin și cu aceea, că întru cât corespunde acela lipselor vieții practice. Abstragând dela toate celelalte proiectul nostru de adresă îndigetează peste orice îndoială și amănunțit scopurile noastre politice și mijloacele, cu cari voim să le atingem, și prin urmare nu putem fi învinuiți, că am fi nedeciși.

O altă constatare a dlui ministru-președinte, făcută pe baza unor cuvinte a prietinelui meu Jehlicska este, că noi am stă în serviciul unor principii comuniste. Fie-mi permis a receti acele cuvinte, din cari și-a câștigat această impresiune dl ministru-președinte. Dl Jehlicska, adevărat zis: »Este lucru natural, că în lucrurile metafizice nu sunt de acord cu socialistii, mai mult, nu văd de executabilă comunitatea de avere, pe cum nici ștergerea averii private, dar văd de lipsă, ca diferența formidabilă de avere, ce există acum în societate să se micșoreze, ca cel puțin în parte să se realizeze acel frumos principiu a lui Rousseau »nimeni să nu fie așa de bogat, să poată cumpăra pe alții și nimeni să nu fie așa de sărac, ca să fie silit să se vândă«.

Din această expresiune, cred că nimeni nu poate să deducă principii comuniste, pe cum

nici aceea nu poate afirma, că noi am voi să introducem în viața de stat domnia principiilor comuniste, sau că noi am stă în serviciul acestora, din contră, chiar aceasta adeverește, că noi stăm departe de aceste principii, și că vederile noastre politice perhorescă tendințele comuniste.

O altă acuză, ce ni-se aduce e, că prin pășirea noastră am dat un mare impuls mișcărilor socialiste, cari prin aceasta au luat un avânt de tot mare. Dacă pășirea noastră într'adevăr a avut acest rezultat, noi ne bucurăm din toată inima. Și ne bucurăm, pentru că este datorința noastră, să sprijinim toate tendințele politice, a căror principii fundamentali — din punct de vedere a libertății, au aparența de a fi acceptabile și datorința noastră este să le sprijinim, dând prilej, ca acestea să se dezvoalte, să se întărească, încât se poate adeveri în focul vieții practice, că într'adevăr capabile sunt ele de a fericii omenimea. Eu On. Cameră. am văzut chiar în Franța un ministru socialist, care conducea afacerile comerciale, și am văzut ministru socialist care stă în fruntea afacerilor militare. Aceasta dovedește, că programul social-democrat are de fapt câteva părți, cari nu se pot pune în practică și de cari trebuie să abzică. Ținta noastră este așadar să dăm prilej acestui partid spre a se convinge, că principiile acestea nu-s acomodate pentru binele de obște.

După părerea noastră fiecare principiu politic reprezintă o anumită putere, reprezintă o putere deosebită, când principiile politice sunt susținute de marea masă a popoarelor, când cel puțin în parte interese mai culturale și sociale sunt pendente dela validarea acestor principii. Nu trebuie să nizuim într'acolo, ca să ne câștigăm puteri explosive prin suprimarea acestor principii politice, ci trebuie să deschidem ventile de siguranță pentru elementele bune ale acelor principii, încât acele să poată funcționa, dând prilej în aceeași vreme să-și câștige convingerea, că ce e bun, ce e realizabil și ce nu se poate aplica în viața de toate zilele.

Iuliu Maniu: On. C. ! Inveclivele acestea — cer scuze pentru expresiune, — se îndreaptă în contra noastră totdeauna cu gândul rezervat, că noi nu suntem fii așa de credincioși și de buni ai acestei patrii, după cum s'ar putea pretinde dela noi din punct de vedere etic și omenesc. Da-ți-mi voe să declar, că impresia aceasta a DVoastre nu are nici bază reală. (Mișcare. S'auzim! S'auzim!) Nici odată nu veți putea arăta vreun exemplu din istorie, cu care să dovedești, că noi ne-am fi aliat o singură dată cu dușmanii țării. (Strigăte: d'apoi în 1848? Sgomot).

Prezidentul: Mă rog de liniște stimați domni deputați.

Nu e vremea ca să o analizăm aceasta (ilaritate) mișcarea din 1848 și din partea noastră n'a fost altceva, decât efluxul acelor principii, cari v'au împins și pe DVoastră în lupta din 1848. (Sgomot. Mișcare). Noi am pornit din principiu — și aceasta e baza patriotizmului nostru — că trecutul nostru e legat de această țară întocmai ca și viitorul nostru. (Mișcare. Contraziceri).

Prezidentul: Binevoii a nu conturba pe orator prin întrerupere! (S'auzim! S'auzim!)

Susținerea Ungariei și în general a monarhiei Austro-Ungare este o necesitate politică și internațională, atât pentru noi românii cât și pentru maghiarii. (Mișcare.) Conștiința acestei necesități, și sinceritatea sentimentelor este punctul de mănecare al activității noastre politice.

Dacă noi totuși ne deosebim de DVoastră în activitatea noastră politică, motivul nu e că noi am fi mai puțin patrioți decât DVoastră, ci că nu împărțăm vederile DVoastre despre modul cum este de a se asigura viitorul țării și al monarhiei față de pericolele externe, între toate împrejurările. Convingerea noastră e, că Ungaria, peste tot Austro-Ungaria...

Madarász J.: Nu Austro-Ungaria, ci numai Ungaria!

I. Maniu: Să am ertațe, dar fac uz de lucruri cari se află în dreptul nostru politic. (Mișcare).

Întru a încunjura orice neînțelegere față de obiecțiunea dlui coleg deputat Madarász, trebuie să notez, că aici suntem în Ungaria, și că țara aceasta din punct de vedere al dreptului public o recunoaștem ca Ungaria, dar să mi-se ierte, poate nu greșesc când spun că suntem în oarecare comunitate cu Austria. (Mișcare și neliniște). Dar nu vreau să mă dimit în discuții de drept public, primesc expresiunea pe care o vreați DVoastră. Monarhia aceasta și Ungaria în cadrul acesta are o înținare mare. Vreau să arăt cum se

poate ajunge, și cum să poate asigura menirea aceasta.

Convingerea mea, și convingerea noastră e că baza oricărei existențe nu poate fi decât dreptatea și libertatea. Ungaria și Austro-Ungaria nu-și poate ajunge ținta sublimă decât împlinindu-și misiunea istorică, pe carea o împlinește de 1000 de ani și care constă în asigurarea libertății pe sama tuturor popoarelor din acest stat, căci e drept iscălesc și eu părerea că dacă Austro-Ungaria ar fi alcătuită dintr'o rasă unitară, dacă aceste două state ar putea forma un stat național, poate i-ar fi mai ușor să-și îndrepte viața de stat și ar putea să rezolve mai cu ușurință problemele cari i-se impun. Dar după ce stau în fața faptului că nici Austria, nici Ungaria nu poate fi stat național... (Mare sgomot și contraziceri).

E. Baloghy: Ungaria a fost și va fi un stat național.

Iuliu Maniu: Să fim în clar cu concepția statului național.

E. Baloghy: Noi suntem în clar, DVoastră vreți să încurcați lucrurile.

Iuliu Maniu: Stat național este statul cu o limbă unitară. E sigur că statul acesta niciodată nu va fi cu o singură limbă.

E. Baloghy: Invățați dară ungurește!

Iuliu Maniu: Lipsind condiția aceasta e naturală că trebuie să căutăm mijloacele cele mai acomodabile, cari între împrejurările date să asigure existența țării și a monarhiei. Intre împrejurările acestea nu este altă soluție decât ca statul ca atare în cadrele dreptului public să asigure libera dezvoltare a fiește căruia popor. Când însă alcătuirea statului sau decreștențele vieții de stat împedă libera dezvoltare a popoarelor și a indivizilor, monarhia nu mai are o bază solidă, căci nu poate crea unitate de sentimente și de interese, care singură e acomodată spre a desvoltă putere în apărare, în fața răului primejdiilor externe, așadară este interesul nu numai a Ungariei ci a monarhiei Austro-Ungare și a dinastiei, ca dreptatea și libertatea deplină să se reverse asupra tuturor popoarelor din țară.

Dar în afară de aceasta ni-se mai aruncă și acuza că stăm în serviciul anumitor nizuințe irredentiste că noi în vreme ce vorbim aici căutăm cu ochii înafară. (Așa e!)

Dați-mi voe să declar în modul cel mai hotărât, că afirmarea aceasta și expresiunea aceasta folosită față de noi nu are nici o bază reală, căci trecutul nostru e legat de țara aceasta întocmai ca și sentimentele noastre, aspirațiunile noastre din viitor, vrem să le realizăm aici în Ungaria, ci pentru că avem bază sigură în țara aceasta, pentru dezvoltarea noastră culturală și economică. (Sgomot).

Onor. Cameră! Astăzi singuraticile țări nu se deosebesc prin confiniile fizice, ci statele sunt determinate prin comunitatea sentimentelor și a intereselor.

Sentimentele și interesele ne leagă de această țară și nisuium cu toată ființa noastră spre susținerea țării în întregime ei. (Sgomot.) Trebuie să lămurim însă un lucru, și aceasta e chestiunea culturală. DVoastră doară și așa a-ți auzit de multe ori și ne-ați luat în nume de rău Românilor, că noi Românii vrem să ne desvoltăm cel puțin în mare parte în lumea noastră intelectuală și de sentimente la sinul culturii românești. De bună samă în privința culturală o facem aceasta și pe viitor, căci nu se poate nega nizuința comună culturală a popoarelor cu aceeași limbă. Dacă DVoastră v'ați desvoltat tot așa de frumos cu ajutorul culturii Engleze, Nemțești și Franceze, dacă n'ați timbrat drept tradare de patrie, cunoașterea acestei culturi și dezvoltarea pe baza lor, nu luați în nume de rău dela mine dacă în calitatea mea de român susțin comunitatea cu limba și cultura românească. (Sgomot. Strigăte: Bazați-vă pe cultura maghiară, aici nu există cultură românească!) Dați-mi voe, legea ne recunoaște de români, și eu vorbesc pe baza legii. Ceeace ne leagă pe noi de totalitatea românilor, nu e altceva decât nizuința culturală carea și pe

DVoastră vă leagă de cultura altor neamuri din lume, pe carea a-ți fost capabili să o străplântați, ceea ce e foarte corect (Sgomot).

După-cum am zis țările se limitează astăzi prin comunitatea sentimentelor și a intereselor, și dacă ne timbrați de irredentiști binevoști a fi cu atențiune, că unde e sălaşul irredentismului?

Acolo unde dominează absolutismul, unde se sufoacă orice nisuiință naturală, adică într'o țară unde să suprimă dezvoltarea firească a puterilor. Vă pot asigura, că dacă și în Austria ar fi susținut dela început libertatea, care e singură acomodată pentru dezvoltarea uniformă a popoarelor, de bună samă că nici în Austria nu ar fi fost irredentism, dupăcum nu-mi veți arăta în nici un stat din Europa irredentism, în vre-o țară, unde domnește libertatea și libera dezvoltare a fiecăruia neam. Dacă — eu vorbesc sincer — și DV. vreți să susțineți în noi comunitatea aceasta de sentimente și de interese cu care am fost în trecut, suntem acum și vrem să fim și în viitor, faceți să fie țara aceasta o țară înfloritoare a libertății, terenul de dezvoltare liberă a puterilor, și vă asigur pe D-Voastră, că nici unui Român, Slovac sau Sârb nu îi va veni în minte ca să privească în dreapta ori în stânga. (Mișcare și sgomot).

Presidentul: Rog liniște.

Stim. domnul Ministru-president a folosit expresiunea, că guvernul și majoritatea stă pe bază istorică, și că nu recunoaște drepturile noastre naturale. Eu nu escepționez părerea aceasta a domnului Ministru-președinte, ci îmi iau îndrăzneala a observa numai că Stim. dl. Ministru-președinte, a expus astfel lucrul, că noi avem exclusiv drepturi naturale, dar nu avem în țara aceasta nici o bază istorică întru nisuiințele noastre drepte. Să mi-se ierte, dar pretensiunile noastre au bază istorică, atât în dezvoltarea țării, cât și în instituțiunile ei pozitive. Abstrăgând dela aceasta aspirațiunile noastre au dezvoltarea istorică, care culminează într'aceea, că noi să fim recunoscuți de popor, îndreptățiți la liberă dezvoltare națională și provăzut cu atributele vieții naționale.

Baloghy E.: Nu vă puteți desvolta liber? Cum se poate spune așa ceva. (Sgomot).

Maniu: Dați-mi voie să vă spun că nisuiința după drepturi naționale este poate mai veche în trecutul nostru politic decât în al D-Voastră. (Vii contraziceri și ilaritate). Nisuiința trecutului D-V. politic a avut de scop unificarea vieții de stat, susținerea și conducerea statului, crearea complexului vieții de stat, dar pretensiunea, care să se bazeze pe motive de rasă națională, datează la D-Voastră — după cât știu eu — din 1791. (Vii contraziceri.)

Baloghy E.: Datează dela cucerirea țării.

Maniu: M'aș bucură mult, dacă m'ați convinge de contrariul și v'aș mulțumi dacă mi-ați schimba cunoștințele, pe cari le-am scos din dreptul public al D-Voastră.

Inocențiu M. Clain, un distins episcop al nostru, a cerut deja în mod foarte hotărât la mijlocul veacului al 18-lea, ca națiunea română să fie recunoscută, ca națiune (Strigăte: a cerut numai!) Acelaș lucru îl cere și »Suplex libellus valachorum«...

Presidentul: Rog liniște.

Maniu: ... în care Românii să adresează dietei din Ardeal și Domnitorului cu rugarea expresă, ca să fie recunoscuți ca națiune. Acelaș lucru l-a cerut și adunarea națională din 1848 (Zgomot). Cu aceste am voit să argumentez, că nizuința aceasta a noastră e foarte veche, și că aspirațiunile noastre au trecut istoric.

Dar presupunând că nu ar avea și atunci, cel puțin pe baza concepției din veacul acesta, trebuie să protestez hotărât în contra faptului, că se disconsideră drepturile naturale, chiar din fotoliul ministerial. Căci deși drepturile naturale nu pot forma exclusiv baza întru conducerea vieții de stat, dar după cum artistul trebuie să revină neconținut la izvorul îmbelșugat al legilor eterne ale firei, pentru ca să poată produce ceva desăvârșit, tot astfel în politică și în conducerea vieții de stat trebuie să recurgem la drepturi naturale,

pentru ca conducerea vieții de stat să corăspundă demnității omului și trebuințelor de liberă dezvoltare omenească. Dacă epocile anterioare ar fi deconsiderat dreptul natural, după cum a făcut-o aceasta Stim. dl. Președinte, probabil că astăzi nu ar exista fotoliul, în care șede acum dl. Ministru președinte, și probabil că țara ar fi stăpânită și azi de cutare trimis al sfintei alianțe. (Zgomot).

Presidentul: Rog liniște.

Maniu: Dar nu numai concepția aceasta a guvernului diferă esențial de-a noastră ci cu regret trebuie să constat, că d-nii ministri, cu prilejul discuțiilor aparținătoare resortului lor, au făcut deasemeni unele enunțiațiuni, cari într'adevăr nu pot stârni încredere în viitor. Va fi destul să mă provoc d. e. la enunțiațiunea contelui Apponyi Albert, dl. Ministru de culte, cu prilejul discuției ivite în acest resort. Aici fiind vorba de aprecierea aspirațiunilor noastre juste, când am cerut ca legea de naționalități sancționată, să se execute, a făcut observarea și a dat expresiune convingerii sale politice în legătură cu legea aceasta, că e adevărat, că legea de naționalități nu se execută, dar motivul e, că posibilitatea exprimată prin lege are două limite: limita materială și morală.

Din capul locului, cred că nu mă înșel, când revoc în memoria On. Camere, că tocmai contele Apponyi Albert a fost acela, care a argumentat în modul cel mai eclatant, că legile, cari statornesc drepturi, trebuie aplicate în sens estensiv și nu restrictiv. Ori de ce lege ar fi deci vorba, îndată ce aceasta statornește drepturi pentru complexul popoarelor, nu e permis să i-se pună stăvilile și dacă totuși i-se pun, se comite încălcarea legii. (Zgomot).

Dar abstrăgând dela aceasta, e cu neputință de admis, ca guvernul să determine limita morală în executarea legilor, căci doar limita morală e pendentă de concepția subiectivă, iar a face pendentă executarea unei legi dela concepția subiectivă a unui individ nu însemnă altceva, decât a sancționa neexecutarea legilor. De altcum interpretarea dlui ministru e cu totul de prisos, deoarece însăși legea determină limita, când în §-ul 1. tratează despre posibilitatea guvernării și a praxei administrative. Așadar legea însăși fixează expressis verbis ca limită a posibilității praxa administrativă și guvernarea.

Când așadar dl. ministru merge pe o astfel de cărare, fie-mi permis să declar, că drumul acesta e drumul violării legii.

O altă enunțiație a stim. dl. ministru e, că în țara aceasta nici legile și nici DV. n'aveți să recunoașteți popoare s'au rasse ca subiect de drept public.

Că într'adevăr legea ne cunoaște de subiecte de drept public, reiese chiar din §-ul 1. al aceleia în care se spune »toate naționalitățile care locuiesc în țară;« evident dar, că însăși legea recunoaște naționalitățile. Dar abstrăgând dela aceasta însăși legea de naționalități asigură mai multe drepturi naționalităților...

Baloghy E.: Singuraticilor!...

Maniu: Însă și legea spune, că putem înființa școale, reuniuni, și că chiar limba autorităților legislative e de a se statori în proporție cu numărul popoarelor conlocuitoare. Astfel stând lucrul, nimeni nu poate spune, că legile noastre nu recunosc naționalitățile, ca subiect de drept. Mai mult, când cu înființarea bisericii naționale a Românilor și Sârbilor, DV. este inarticulată în lege: cum puteți spune că naționalitățile nupot fi considerate de subiecte de drept public? Ele există ca atari de bună samă... vorba e numai, că până unde se extinde sfera de activitate a acestor subiecte de drept? Și aici residă deosebirea dintre noi. DV. vreți să ne-o croiți cât se poate mai strimt, iar noi vrem s'o estindem cât se poate mai tare. Din punct de vedere al dezvoltării țării și a intereselor ei oare ce e mai corect: suprimarea drepturilor sau extinderea lor? Cred că ori-ce om cugetător va fi de părerea, că punctul corect este estinderea drepturilor și nu suprimarea lor. (Aprobări în centru).

INSTRUMENTE NECESARE LA ORI-CE ECONOMIE.

o o o o „Ciururi-Kalmár“ adevărate și mașini pentru curățirea sămânțelor de trifoiu. o o o

Cele mai renumite în toată țara și cele mai ieftine și de construcția cea mai bună.

Fabricăm din materia de prima calitate din patrie în diferite mărimi, în diferite construcții, corăspunzătoare tuturor cerințelor economice, mașini pentru curățirea grânelor, ciururi de ploavă, mănate cu mâna ori cu motor. Rugăm să coreți catalog gratuit despre noutățile noastre de un an. La ori ce cerință răspundem prompt și fără nici o plată.

FABRICA DE MAȘINI DE GRÂNE alui KALMÁR ZS. ȘI SOTUL HÓDMEZŐ-VÁSARHELY.

Dar st. d. ministru de culte a mai spus ceva.

A spus că guvernul actual nu să poate purta cu încredere față de noi, când noi cu purtarea noastră nu i-am dat prilej spre așa ceva. Dacă e vorbă, că cine să dea prilej de încredere cu purtarea lui, acel care are în mână puterea sau cei slabi, cred că răspuns ar fi: numai cei puternici; căci noi cei slabi numai așa i-am da celui puternic prilej să se încreadă în noi, dacă am suferi să ne asuprească și să ne îmbuce. Tocmai, pentru aceea, cel puternic, căruia îi stau la dispoziție toate mijloacele ofenzive și defenzive, trebuie să facă pașii, cari să ne convingă, că putem avea încredere în el. (Așa e! în mijloc).

Dar, On. Cameră, enunțarea d. ministru de justiție este o suficientă dovadă, că actualul guvern nu numai din punctul de vedere al naționalităților, dar nici din punctul de vedere al considerațiilor generale nu umblă pe calea, care am așteptat-o dela el, ba nici măcar pe calea aceea, pe care DV, ați așteptat-o. Eu sunt un membru cu mult mai modest al casei deputaților, decât să mă simțesc chemat, ca să judec din conșiderațiuni de doctrine juridice, punctul de mănecare al ministrului de justiție în chestiunea libertății presei.

Au făcut-o aceasta și o vor face în viitor alți membri mai chemați ai camerei. Cu toate acestea îmi țin de datorință să constat, că calea, pe care umblă dl ministru în rezolvirea chestiunii, este calea reacțiunii. Noi, și cred, că toți cari se cugetă, trebuie să fim de părerea că libertății de presă trebuie să i-se dea cel mai larg teren. Nici preventiv și nici ulterior, nu-i permis a reglementa presa, dar mai vărtos nu este iertat să se împedecă preventiv apariția produselor de presă.

On. dl ministru de justiție, în vorbirea sa, își motivează procedura manifestată față de presă cu aceea că e drept, că libertatea presei este un lucru mare și sfânt și, după părerea sa inviolabil, dar, asigurarea libertății de presă trebuie să stea în serviciul unui scop de-o mai înaltă cuprindere, și că față de libertatea presei trebuie să se apere morala publică și interesele statului național. Aceasta poate fi adevărată dar DV, nu veți tăgădui, că aceasta vedere e subiectivă și nu veți tăgădui că concepțiunea ființei statului național, pe cum și a moralei publice, poate să fie felurită. Căci oare sunteți siguri DV., că acela, care azi corespunde moralei publice, a corespuns și înainte de aceasta cu 100 de ani, și că acela, care corespunde azi, va corespunde oare și după 100 ani? Nici decât, deoarece concepțiunea moralei publice precum și a ființei statului național încă este supusă evoluțiunii, schimbării. Iar ca noi, să concredem prin lege unui om, ori cine ar fi acela, apreițarea, că cineva întru cât corespunde moralei publice și concepțiunii statului național, acesta, socot, că peste tot n'are înțeles, și a face aceasta ar însemna a supune judecării unuia desvoltarea firească a acestor lucrări.

Astfel în chestiunea libertății de presă, punctul meu de vedere este, că presei să i-se dea cea mai mare libertate posibilă, ca ast mod să deprindem publicul, ca el însuși să-și știe deosebii în presă, ce-i bun, și ce-i rău. Căci în multe state nici preventiv, nici ulterior, nu există regulamente contra presei, și sunt țări, unde în presă se poate comite lesa majestate, proclamarea republicei, cu un cuvânt atăcarea tuturor atribuțiilor statului, fără a fi produs vreodată terorism, și fără a pune pedeci în calea vieții de stat. Căci dacă manifestarea părerilor presei este deplin liberă, atunci însuși publicul învață a face deosebire, căror articoli de presă să le creadă, căror enunțări să le dea importanță, cari să și-le însușească și cari să le respingă ca pe unele ce sunt rele? Nu există On. Cameră plantă, care să nu conțină și venin, și în lumea plantelor sunt nenumărate, cari sunt mortal otrăvicioase. Acum dacă cu privire la utilizarea singuraticelor plante s'ar fi luat dispozițiuni polițiale, atunci poporul nici când n'ar fi putut dela sine învăța, care plante sunt bune, și care sunt otrăvitoare, dar dacă aceasta să concrede judecării libere a poporului și bune sale chibzuințe, atunci poporul învață, pe care să o arunce la o parte și din care cât să folosească; și astfel fac și alte ființe vițuitoare. Intocmai și în presă se află multă otravă și materie rea, dar de aci nu urmează, că presa trebuie să o încătușem, că mănuiitorului puterii de stat să-i dăm prilej s'o dirigă după bunul său

plac; ci rezultă, ca să se dea ocaziune cu deplină libertate, ca prin instituțiunea libertății de presă, însași presa să instrueze publicul, care produse de presă să le privească vrednice de atențiune, și pe cari să le lapede. Și vă asigur, că convingerea poporului cu mult mai bine va alege, ce este pentru sine bun, decât procurorul, care în prima linie are în vedere politica și multe alte interese.

Abstragând dela acestea, față de actualul conducător al portofoliului de justiție, pentru aceea n'am încredere, căci nu s'a prezentat înaintea Camerei cu o atare idee, carea de fapt să fie potrivită pentru ameliorarea și promovarea justiției. Căci dl ministru de justiție în total zice numai, că nizuiește spre ameliorarea justiției. Dar, On. Cameră, eu nu cred, că este în lume ministru de justiție, care n'ar enunța că scopul său este ameliorarea justiției; lucrul principal este însă, că această ameliorare cu ce fel de mijloace dorește s'o ducă la îndeplinire. Convingerea noastră este, că aceasta altcum a se ajunge, decât prin introducerea judecătoriei ambulante, — este cu neputință, pentru că la noi nizuința poporului de a fi sancționată justiția cu anumite represalii, nu se poate corege altfel, decât introducând în judecătorii, instituțiunea judecătoriei ambulante, carea singură poate realiza nemijlocirea și omiterea cheltuelilor de proces. (Zgomot neîntrerupt în stânga și dreapta).

Prezideatul: (sună): Rog liniște!

Iuliu Maniu: Ar dură prea mult, dacă fiecare portofoliu l'aș luă unul câte unul la dezbatere. Dar' să-mi fie permis a constată în generalități, că conducătorii actuali ai ministerelor de interne și agricultură, mai ales cu aceea chestiune nu s'au ocupat, care chestiune în zilele noastre este de cea mai mare importanță, iar asta nu este alta decât chestiunea emigrării poporului și totdeodată modalitatea de-a împiedecă primejdiile mari și pierderile economice, ce izvoresc din emigrarea poporului. Eu regret din inimă, — și chiar aceasta este una dintre cauzele, cari nu mă lasă să fiu cu încredere față de acest guvern, — că membrii acestui guvern se ocupă cu alte chestiuni, și nu se nizuiesc a sană și a împedecă greșeli și scaderi, cari cu ușurință pot duce această țară la marginea prăpastiei. Atare este emigrarea. Această chestiune numai pe cale instituțională se poate rezolvi cercetând cauzele emigrării. (Zgomot).

Poate că pe D-Voastră vă plictisește, dar' aceasta este o chestiune cu mult mai importantă, decât să se poată comite marea greșală, ca în cursul unei dezbateri de-o săptămână o singură interpelare, să nu se facă în interesul celor, cari părăsindu-și pământul patriei și moșiile strămoșesti, sunt siliți să iee lumea în cap, din cauză că instituțiunile acestei țări nu sunt potrivite să le asigure traiul de toate zilele.

Cauza emigrării este, că traiul se scumpește, iar izvoarele de venit scad. În urmarea acesteia, care poate fi chemarea noastră? Aceea de-a mări izvoarele de câștig. Iar aceasta nu se poate ajunge altcum, decât escludiv dacă vom îmbunătăți câștigul de vară al poporului, și vom da prilej să câștige și iarna. Dacă vom conșidera, că agricultorul lucră patru luni, și din câștigul acestor patru luni trebuie să se susțină douăsprezece luni, atunci să nu vă mirați că acel agricultor emigrează; și mai vărtos să nu vă mirați, dacă și în acest câștig de patru luni este expus unui jaf adevărat.

Deci On. Cameră, deoparte trebuie să le facem cu puțință un câștig de iarnă, iar de alta trebuie să nimicim mijloacele, cari le împedecă sau le micșorează câștigul de vară. Trebuie să reglementăm contractele secerișului. Căci dacă încheăm contracte private, atunci, ca acelea să fie executabile, mai întâi trebuie să se aducă sentința și încă nici sentința nu-l poate obliga pe om, ca personal să îndeplinească ceva serviciu, ci numai ca să presteze echivalentul real al aceluia. Contractele de seceriș, însă, sunt provăzute cu atare sancțiune, încât muncitorul fără orice fel de sentință judecătorească este obligat la îndeplinirea personală a muncii cu asistență gendarmerească. (Zgomot) Sanarea acesteia nu poate fi alta, decât, că aceste contracte înainte de a se prevede cu clauzula executivă, să fie revizuite prin mediul chemat spre aceasta, căci a prevedea cu sancțiune atari contracte, din cari muncitorul are la zi numai 30 cr. câștig curat, e tiranie (Strigăte în stânga: Nu cunoști împrejurările!) Le cunosc foarte bine, câștig 30 cr.!

Aceasta este neapărat de lipsă, dacă vrem să ajungem... (Zgomot).

Prezidentul: Rog liniște.

Iuliu Maniu: ... Ca în această țară nime să nu se tânguiască de o tractare nedreaptă.

Dar în afară de acestea colonizarea corectă este mijlocirea, care poate împedecă emigrarea, mai de parte scutirea de dare al minimumului de avere.

Nu pot atrage în destul atențiunea On. Cameră și a On. guvern, nici asupra împrejurării, că fără introducerea apărării căminului nu se poate împedecă în țara aceasta emigrarea. Căci emigrarea deoparte o provoacă puținătatea câștigului, iar de alta înglodarea în datorii. Chiar pentru aceasta apărarea căminului este chemată să împedecă înglodările în datorii, și să asigure inexpugnabil pentru toți moșia strămoșească ca cel mai sigur izvor de trai.

Nu doresc a mă ocupa mai pe larg cu singuraticile portofolii, țin însă a face la enunțările dlui premier, ca ministru de finanțe, câteva reflexiuni scurte. Ca un rezultat luptelor politice din urmă a fost salutat scutirea de dare a minimumului de existență, și darea progresivă. Deci cu încordată așteptare am întâmpinat enunțarea, pe care premierului țării, ca ministru de finanțe, privitor la extinderea și modul realizării acestor reforme du mult dorite. Enunțările de deunăzi ale dlui premier, însă m'au atins deprimător, căci prospectul, care ni-l a oferit în aceste chestiuni nu a corespuns așteptării, cu care nu numai noi ci întreagă opiniunea obștească a privit în fața lui.

Părerea dlui ministru de finanțe în această chestiune este, că progresivitatea nu să poate introduce la dările reale, ci numai la darea de venit. Nu altu cu totul limpede această enunțare, căci mai întâi de toate conceptul dării reale și a dărilor personale nu este în destul de marcat în definiția sa. Dar să luăm espresiunea de dare reală, așa pe cum este obiceiul a să înțelege, că adevărat, sub dare reală înțelegem darea, care privește un oare care izvor de câștig sau un oare care obiect de avere. Astfel, dacă vom lua lucrul așa, darea progresivă nu va putea fi introdusă la darea de pământ, la darea de casă, la darea chiriiilor de casă, la dările întreprinderilor de industrie la darea capitalelor, intereselor și camelor, la darea de câștig, care de asemenea să referește la industrie. Intreb dară, unde va fi atunci darea progresivă? La darea de venit cu care vrea să înlocuiască On. d. ministru de finanțe aruncul general după darea de venit. Astfel că dacă dl ministru de finanțe va introduce darea progresivă, așa precum a pus-o în prospect, vom ajunge acolo, ca aceea va fi aplicată numai la o mică parte a dării de câștig de a III-a clasă, și la darea de câștig de a II-a clasă, și în afară de aceasta la darea de venit. Cu alte cuvinte, pe calea aceasta vom ajunge, On. Cameră, acolo, că în locul aruncului general, după darea de venit, vor introduce darea de venit și la darea de venit va fi principiul progresivității, va rămâne însă darea, carea apasă existențele mici și le împedecă fericirea.

Dacă la darea de pământ guvernul nu vrea să introducă progresivitatea, fie-mi permis a îndegetă, căci atunci în privința asta, guvernul actual e mai retrograd de cât marea parte a agrariilor, — dacă îmi aduc bine aminte, — în anul trecut a zis că și la darea de pământ primește darea progresivă, dar numai până la un anumit maxim de dare, așa că acest agrar propriaminte a devenit adictul dării degresive. La tot cazul așa dară stă cu mult mai aproape de pretențiunea noastră, decât actualul guvern, care pe terenul acesta este hotărât reacționar.

Pe lângă un asemenea sistem, On. Cameră, darea progresivă nici un bine nu aduce. Pe lângă un asemenea sistem, minimumul de avere nu-i altceva, decât un sistem de dare, ce pe existențele mai mici îi scutește de cel mult doi-trei floreni, lucru, care așa cred, este un prea mic preț al luptei pe care DV. a-ți desfășurat-o în chestiunea aceasta.

Nu vreau să vorbesc pe larg; despre multe chestiuni am făcut mențiune, a căror desbatere este cu mult mai importantă, decât a peroră despre alte lucruri glăsuitoare. Nu vreau să întru cu deamăruntul în meritul chestiunilor, căci și așa nu peste mult vom avea prilej de a ne ocupa aici în cameră cu acestea chestiuni în mod temeinic, și în afară de orice neînțelegeri. De data această mă mărginesc în total numai la accentuarea faptului, că noi atunci când ne arătăm ne-

increderea față de acest guvern, lucrăm după cea mai bună convingere a noastră, și anume pentru că noi nu dorim nimic, ce n'ar fi just, nu pretindem nimic, ce purcează din resonul acestui stat, politicește nu ar fi cu rost, și noi toate câte le dorim și le vrem, Vi le spunem DV. sincer, pentru că DV. să vedeți limpede chipul, pe care vrem să Vi-l prezentăm și calea, pe care înaintând, sigur se poate promova fericirea acestei țări.

Eu în activitatea acestui guvern văd oare-care progres; văd că în unele lucrări și manifestațiuni de acelea, pe cari la guvernele de mai înainte nu le-am experiat. Dar lipsește concepția de o cuprindere mai largă. E o petecire numai, dar mi-e teamă, că după cusut să Vă rumpe.

Dar să-mi permiteți, DV. pe cum și noi, nu putem avea alt scop, decât a ne strădui spre fericirea popoarelor acestei țări. Deosebirea între noi este numai aceea, că drumul, pe care DV. lași ales, nu este pregătit cu mijloacele moderne ale ideilor umane, acela nu este un drum de țară, ci numai o îngustă cărare, care foarte ușor poate duce spre perzare, și chiar pentru aceea noi pe DV. pe această cale nu Vă vom urma.

On. Camera, noi față de acest guvern nu avem încredere și în urmarea acesteia proiectul de lege nu-l votăm. (Aprobări pe băncile naționalităților).

NOUTĂȚI.

ARAD, 7 August 1906.

— **Despăgubirea reverșiților.** Acei rezerviști căsătoriți, cari au servit în ex-lex; sunt de a se conștie de vice-span și a înainta lista ministrului de finanțe spre a fi despăgubiți. Acei necăsătoriți nu vor primi despăgubire în bani fără pentru serviciul acesta li-se vor ierta 2—3 manevre.

— **Cât a lucrat Duma?** Activitatea ei a durat 72 de zile. Perioada aceasta se poate împărți în 4 părți.

Dela 27 Aprilie până la 13 Mai au durat pregătirile și s'a elaborat un răspuns la mesagiul tronului. Rezoluțiunile luate erau unanime și pacinice.

Dela 13 Mai până la 5 Iunie Duma a intrat în toila activității sale și a votat un vot de neîncredere guvernului. Tot în acest restimp s'a pus chestia agrară.

Perioada e 3-a ținu de 13 Mai până la 3 Iulie e epoca turbulentă.

A patra perioadă a durat două ședințe.

— **Rockfeiler predicator bisericesc.** Faimosul miliardar în tinerețea sa fusese paracaiser într'o biserică protestantă din Ohio. Năravul din fire n'are locuire nici la dânsul, căci mai în toate duminicile ține predici morale în templul protestant de pe al V. Avenue din New-York, Homelele lui moralisatrice se stenografiază în decursul rostirii lor. E curios că Rockfeiler propovăduște tinerilor disprețul de avuții.

— **Congres studentesc.** Intre 17 și 28 August st. n. se va ține la Marsilia, cu ocaziunea deschiderii Expoziției Coloniale un mare congres internațional studentesc. Programul congresului e cât se poate de variat și bogat, cuprinzând pe lângă cele șase ședințe ce se vor ține în marea sală de serbări a Expoziției și foarte multe excursiuni.

— **Roosevelt secerător.** Zilele trecute Roosevelt, președintele republicii Statelor-Unite, s'a făcut secerător, secerându-și pe o căldură tropicală grăul său de pe colinele reședinței sale dela Sagamore.

Spre a îndemna la lucru pe secerători, el a luat o seceră și conduse lucrul; apoi, după ce grăul fu tăiat, se întoarsă acasă cocoțat pe o căruță încărcată cu snopi.

— **Școală de limbi occidentale în China.** Guvernul chinez a înființat o școală de limbi occidentale și de științe politice.

Cursurile vor ține 3 ani, și absolvenții cari se vor distinge vor fi trimiși în Europa ca atașai de ambasadă ori de legațiune.

Ei vor putea apoi să se ridice la rangul de ministru.

— **Moartea unui vestit lăutar român.** Marția trecută s'a făcut la lași înmormântarea lui

Ionică Barbu, ultimul reprezentant din celebră familie a cântăreților lăutari din Moldova. Figura populară în Moldova și Basarabia, dispunea de o frumoasă voce de bariton și în vreme a fost resfățatul boerimeii. În ultimii ani cântă mai mult în Basarabia.

— **Unde pot căpăta de lucru zilerii?** În decursul anului următor să capăta de lucru la clădirea drumurilor de țară în următoarele comitate: Bács-Bodrog, Baranya, Bichiș, Bistrița-Năsăud, Cianad, Csongrád, Haidu, Jász-Nagykun-Szolnok, Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Somogy, Tolna și Torontal.

— **Mulțămită publică.** Din incidentul trecerii la cele vecinice a mult iubitei și neuitatei mele soții, Cornelia — întâmplată la 28 Iunie v. 1906, — primind dela cunoscuți, prietini și rudeni scrisori de condolență și mângăere, îi rog, ca pe această cale să primească mulțămitele mele cele mai sincere pentru dragostea și viul interes manifestat.

Hodoni la 23 Iulie v. 1906. *Cornel Popoviciu* paroh.

— **Lege salutară.** În Anglia se va vota în curând o lege, în urma căreia vor fi aspru pedepsiți, cei ce fumează în dauna sănătății lor, înainte de 16 ani.

Ar trebui scutită contra nicotinei tinerimea întreagă căci nicotina, ca mai toate alcaloidalele are de efect d'a ațâța sistemul nervos și apoi a'l deprimă. Sistemul nervos și organele respiratoare sunt atinse.

— **Mulțumita.** *Stimate Dle Rytkó!* Înainte cu trei luni mi-ai făcut o păreche de ghete igienice cu cari sunt foarte mulțumit și convins că mi-a ușurat morbul de care sufer. Recomand prin urmare din inimă tuturor celor ce au dureri de orice categorie se comande ghete igienice numai la DTa. Eu în scurtă vreme voi face o nouă comandă. Budapesta, 23/VII 1906. Cu stimă: *Toma Paják*, m. p., croitor.

— **Sinucidere.** La Japonezi între felurile de sinucidere se cultivă cu predilecție aruncarea în craterul Vulcanilor.

Ei cred că în modul acesta, spulberați în cenușe, se pot apropia mai curând și mai ușor de cer.

Sinucigașii de multe ori fac cale de sute de kilometri pe jos până la un vulcan unde se aruncă cu zâmbetul mulțumirii pe buze în clo-cotul înfricoșat al craterului.

— **Traiu.** O statistică americană se ocupă cu datele traiului din diferitele țări și ajunge la constatarea că oamenii cari trăesc mai mult sunt în statele balcanice.

În Bulgaria sunt pe an cam 3883 bătrâni peste 100 de ani, în România 1080 în Serbia 578.

Apoi Franța vine cu 213, Spania 400 Anglia 146, Islanda 570.

Țările de nord au și mai puțin, Scoția 26, Norvegia 23, Suedia 18, Dania 2, Elveția nici unul.

— **Contra »Qidium«-ului** în loc de prav de sulfur, să presărim viile noastre cu hepar sulfuric. Influența e repede, sigură. Un kgr. cu îndrumări costă 64 fil. și se poate căpăta dela *Mayerfi Zoltán*, fabricant de material de stropire, în Kecskemét.

— **Corecții pe hârtie calitate foarte fină** 100 bucăți cu 1 cor. 1000 bucăți 9 cor. se poate căpăta în Librăria lui *Ingusz J. și fiul* Arad.

— **Atragere atențiunea asupra anunțului alui** *Dorn Jozsef.*

— **Wolf J.,** pantofar de ghete femeiești și bărbătești. Arad, strada Weitzer (palatul minorității).

CONGERTE, PETREGERI.

Corul bisericesc din Zlagna, cu concursul inteligenței rom. din jur, invită cu tot onorul la concertul ce-l va aranja Duminecă la 30 Iulie st. v. 1906 în »Hotelul Comunal«. La acest concert — ne scrie corespondentul nostru — este așteptat și deputatul cercului, dr. Alexandru Vajda Voevod.

— **Tinerimea română din Mediaș și împrejurime,** invită cu toată stima la petrecerea de

vară, ce se va aranja Duminecă în 12 August st. n. 1906, în pavilionul hotelului »Schützen« din Mediaș. Ofertele marinimoase sunt a se trimite la adresa dlui dr. Dionisie Roman avocat în Mediaș — și se vor cuită pe cale ziaristică.

Economie.

Arad, 7 Aug. 1906.

Avansare. Aflăm cu plăcere, că direcțiunea institutului »Victoria« într'o ședință trecută a înaintat pe funcționarul ei, dl *George Adam*, la rangul de comptabil-prim al institutului. Direcțiunea în chipul acesta a remunerat servicii eminente prestate într'un lung șir de ani din partea harnicului ei funcționar.

Felicitările noastre!

O propunere salutară.

În ședința dela 23 Iulie a dietei ungare la la desbaterea bugetului ministrului de comerț, deputatul naționalist român dl dr. Teodor Mihali, a prezentat — precum se știe — dietei un proiect de moțiune, ca institutelor de bani să li-se interzică a încasa, fie sub orice titlu, interese mai mari de 8% după împrumuturile acordate de ele.

Iată vorbirea cu care și-a însoțit dl dr. Mihali proiectul de moțiune:

»Recunosc că institutele de bani vor avea și trebuie să aibă un rol foarte important în chestia dezvoltării industriei, pentru că azi capitalul s'a înmulțit așa de mult, încât nu prea află plasare. Dar pentru ca institutele de bani să păsească pe terenul acesta, guvernul trebuie să ia măsuri, ca acelor institute de bani din provincie, cari încasează interese mai mari de 8%, să le interzică aceasta în sensul legii de uzură.

Căci dacă s'a adus legea contra cămătăriei, de ce e să se observe numai față de particulari și nu față de bănci? Aci nu cunosc deosebire. Poate să se afle și institute de bani române dar poate și maghiare, căci la noi de fapt există acel soi de cămătărie ascunsă ca atunci când se află într'o familie mai mulți capitaliști cari nu-și pot valoră destul de rentabil capitalurile, ei se asociază, fondează o societate pe acții și încasează dela clienți 10—20—25%. Aceasta apasă poporul și chemarea guvernului este de a explica în conziliul de miniștri această parte a legii de uzură, ca institutele de bani sub nici un titlu să nu încaseze interese mai mari de 8%.

Eu mai bine apelez la capitalul indigen, decât la cel din streinătate și mai bine prefer ca industria să se desvoalte mai încet, dar cu capital indigen. La aceasta se poate ajunge, dacă guvernul dirigează astfel lucrurile, ca să reglementeze prepotența capitalului. Căci ori-cum am privi lucrul, la noi, capitalul și acum mai dominează munca și pământul și se bucură de privilegiu. Astfel d. e. institutele de bani fondate în formă de asociațiuni pot încasa interese mai mari de 8%; după capitalurile depuse la casse de păstrare se plătește numai contribuțiunea de stat, nu și contribuție comunală. De ce? Fiindcă respectivul este mai bine situat, să se bucore de favor? Aceasta nu este dreptate. Cât timp va fi îngăduit a încasa 10—12—20% interese, zău se pot plăti 6% după depozite. Iar până când capitalul indigen poate fi plasat cu interese așa de mari pe cassele de păstrare, până atunci el nu se va plasa în întreprinderi industriale. Vedem că Francezii, cari vin la noi, fondează aci mari întreprinderi de exploatare de păduri și altele. De ce o fac? Pentru că acolo interesele după depozite sunt abia 2%. Natural că dacă depozitele aduc numai 2% se recere un capital mare pentru a putea trăi cineva din interesele lui. Dar dacă la noi cineva are 10—20.000 cor. cu 6% interese primește 1200 cor. din care sumă sigur poate trăi și nu-și va plasa banii în întreprinderi.

Dacă guvernul va lua dispoziții pentru reducerea intereselor, va îngrijii ca poporul agricol să ajungă într'o situație mai bună și să-și poată amortiza mai ușor datoriile, atunci capitalul devine iarăși liber și atunci și capitalul nostru indigen va fi suficient pentru dezvoltarea industriei noastre.

Proiectul de moțiune prezentat este următorul:

Se îndrumă guvernul ca de urgență să ia dispoziții, ca institutele de bani sub nici un titlu să nu poată încasa dela clienții lor interese mai mari de 8%.

Propunerea dlui dr. Mihali, cu toate că ministrul de comerț Kossuth s'a declarat contra ei pe motiv că ea se cuprinde deja în lege și de altcui chestiunea nu aparține portofoliului de comerț s'a primit din partea camerei spre marea surprindere a ministrului și a prezidentului Rakovszky.

Ne bucurăm de succesul acesta — scrie »Rev. Econ.» — și în deosebi de faptul că moțiunea a fost prezentată de directorul executiv al uneia din băncile române, căci este și aceasta o nouă și eclatantă dovadă a principiilor sănătoase de care sunt conduse băncile noastre în activitatea lor național-economică și a felului cum ele își înțeleg misiunea în sânul poporului. Interesele materiale ale băncilor noastre aproape de loc nu vor fi atinse prin dispozițiile legislative, ce vor urma pe baza moțiunii dlui Dr. Mihaly, căci institutele noastre de bani nici până acum n'au urmărit o politică de dividendă, — dar cu atât mai simțitor vor ția ele în interesele altor institute din provincie, cari precum a constat de atâtea ori chiar și presa maghiară și am avut ocaziune a constata și noi, nu urmăresc decât scopuri de speculațiune și îmbogățire, îndeosebi pe contul poporului agricol, și așa destul de copleșit de greutatea vieții de toate zilele.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Cota oficială pe ziua de 5 August.

INCHEEREA LA 12 ORE:

Grâu pe Oct. 1906 (100—clgr.)	7:34 — 7:35
Secară pe Octomvrie	7:63 — 7:64
Orz pe Octomvrie	6:17 — 6:18
Cucuruz pe Iulie	6:39 — 6:40
Cucuruz pe 1907	5:20 — 5:21
Grâu pe Aprilie 1907	6:42 — 6:43

INCHEEREA LA 5 ORE:

Grâu pe Octomvrie 1906	7:36 — 7:37
Secară pe Octomvrie	7:65 — 7:66
Ovăs pe Octomvrie	6:19 — 6:20
Cucuruz pe Iulie	6:43 — 6:44
Cucuruz pe 1907	5:23 — 5:24
Grâu pe Aprilie 1907	6:37 — 6:38

Tărgul de porci din Kőbánya.

De prima calitate ungară: Bătrâni, grei părechea în greutate peste 400 kgr. 112—113 fil.; bătrâni mijlocii, părechea în greutate 300—400 kgr. — fil.; tineri grei în greutate peste 320 kgr. 119—120 fil.; calitate sârbească: grei părechea peste 260 kgr. 122—123 fil.; mijlocii părechea 250—260 kgr. greutate 126—127 fil. Ușori până la 240 kgr. 116—118 fil.

PARTEA LITERARĂ.

ACADEMIA ROMÂNĂ.

Concursuri pentru premii.

1906.

(Urmare).

IX. Premiul Adamachi, de 5.000 Lei, divizibil, se va da în sesiunea generală din anul 1909, prin secțiunea științifică, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Studiul tănțarilor din România, ca propagatori ai malariei, și cercetarea mijloacelor practice pentru stingerea acestei boale. — (Deciz. 20 Martie 1904).

Autorii se vor conduce după următoarea programă:

1. Descripțiunea amănunțită, originală a diferitelor specii și varietăți a tănțarilor din diferitele regiuni ale țării, ocupându-se tănțari din regiunile cele mai bătute de malarie cu cei din regiuni mai mult îndemne.

2. Un studiu amănunțit asupra tănțarilor, cari la noi transmit malarie, examinându-se anume și locurile unde ei se găesc, când și unde depun ouăle perioadele dezvoltării lor, când încep să sboare și să înțepe.

3. Anatomia tănțarilor în raport cu dezvoltarea

în interiorul lor a diferitelor forme și varietăți ale parazitului malariei.

4. Studiu asupra întinderii malariei și a diferitelor forme ale boalei în toată țara, pe baza examinării sângelui. Malaria la copii în raport cu boala la adulți și cu rezistența împotriva boalei.

5. Propuneri asupra prevenirii boalei în raport cu condițiunile locale, economice, igienice, cu viața și obiceiurile populațiunii în orașe și la țară.

6. Un studiu critic asupra metodelor întrebuintate în diferite țări pentru combaterea malariei în vederea celor cari vor trebui aplicate la noi.

7. Studiu amănunțit, pe baza experiențelor personale, al unei localități din cele mai bătute, al măsurilor luate și al rezultatului obținut în combaterea boalei.

8. Un plan practic și dezvoltat în mod amănunțit pentru stărpirea boalei în orașe și la țară.

9. Lucrarea va fi însoțită de fotografii și preparate macroscopice și microscopice originale asupra tănțarilor din țară în raport cu malarie.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 1 Septembrie 1908.

X. Premiul Neuschotz, de 2.000 Lei, se va da în sesiunea generală din 1909, prin secțiunea literară, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Industria casnică la Români, trecutul și starea ei actuală. — (Deciz. 20 Martie 1904).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 1 Septembrie 1908.

XI. Premiul Alexandru Bodescu, de 1.500 Lei, se va da în sesiunea generală din 1909, prin secțiunea literară, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Elementul național în poezia lui Eminescu. — (Deciz. 20 Martie 1904).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 1 Septembrie 1908.

XII. Marele Premiu General Ioan Carp și Maria Carp, de 7.000 Lei, se va da în sesiunea generală din 1909, prin secțiunea literară, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Sintaxa limbii române, studiată în mod istoric și comparativ. — (Deciz. 9 Aprilie 1905).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 1 Septembrie 1908.

XIII. Premiul Princesa Alina Știrbei se va da în sesiunea generală din 1910, prin secțiunea literară, pentru cea mai bună:

Carte de lectură pentru școlile secundare. — (Deciz. 31 Martie 1898).

(Va urma.)

Poșta Redacției.

Câmpian, Prigor Mehadia. Dacă sunt bune — trimite!

Redactor responsabil: Sever Bocu.

Editor proprietar: George Nichin.

Deschidere de cancelarie de

notar public.

Activitatea mea de notar public cu ziua de azi am început-o:

Cancelaria mea: strada Fábián, în casa mea proprie de sub nrul 6, parter.

Ore oficiale: a. m. 1/29—12 ore.
d. p. 1/23—6 »

Substitutul meu:

Dr. Szabó István.

Arad, 24 Iunie 1906.

Dr. Mülek Lajos,
notar public regesc.

384/1906. szám.

Arverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a kisjenői kir. járásbírósnak 1906. évi V/181 számú végzése következtében dr. Popoviciu György ügyvéd által képviselt Kisjenői Takarékpénztár javára, Saklai Tivadar ellen 60 K. s jár. erejéig 1906. évi június hó 16-án foganatosított kielégítési végrehajtás után le- és felülfoglalt és 666 K-ra becsült következő ingóságok, u. m.: szobabutorók nyilvános árverésen eladotnak.

Mely árverésnek a kisjenői kir. járásbírósnak 1906. évi V/184/s. számú végzése folytán 60 K. tőkekövetelés, ennek 1906. évi február hó 5. napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 70 K. 76 f.-ben bíróilag már megállapított költségek ek erejéig, Szapári-Ligeten

1906. augusztus 17-ik napjának d. e. 10 órája

határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezenel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendelhetik.

Kelt Kisjenőn, 1906. évi aug. hó 1. napján.

Balassa,
kir. bír. végrehajtó.

Un tânăr român, de 23 de ani, necăsătorit, matur, care a făcut cursul notarial, cu praxă de 4 ani, capabil de a conduce o cancelarie notarială dorește a fi acceptat cu 1 Septembrie în astfel de loc, unde și-ar putea asigura viitorul.

Adresa la Administrație.

De vânzare,

se află în comuna Feiurd (Fejérd) lângă Cluj, o moșie de 400 jugăre, loc fertil, din care sunt: 7 jugăre intravilan, 63 jugăre pășune, 50 jugăre livezi (rături), 70 jugăre pădure și 210 jugăre arător, în condițiuni avantagiase.

Detailuri se pot primi în biroul institutului de credit și economii »Economul« din Cluj.

Cel mai sigur medicament contra tusei, răcelei și răgușelei este

zăhărul lui RÉTHY

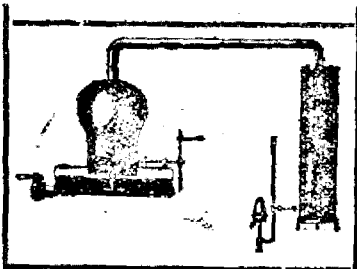
— ce se găsește în ori care farmacie —

Prețul unui borean 60 fl. Să se ceară numai zăhărul lui Réthy. Cinci flacoane trimise pentru 3 cor. cu porto ea tot. Președintele RÉTHY BÉLA farmacist, Békéscsaba.

Nagy Pál,

măestru căldărar în Budapesta

●●● V. Váci-ut, nr. 64. ●●●

Căldări și recuzite de aramă roșie pentru ferberea spiritului, cognac, licher, comină și drojde.

Pregătirea verigelor (catene) de fer. Mare magazin stabil pentru aranjamente de băi (scalde). Aranjază și prevede cu cele trebuincioase tot felul de fabrici. Vase de aramă pentru hoteluri și restaurante; pentru ferbere de cafea, căldări pentru spălat și pentru vatra focului (sparchet) în cuină. Raporturi și cinctură cu prețuri foarte moderate.

Bräuner Vilmos

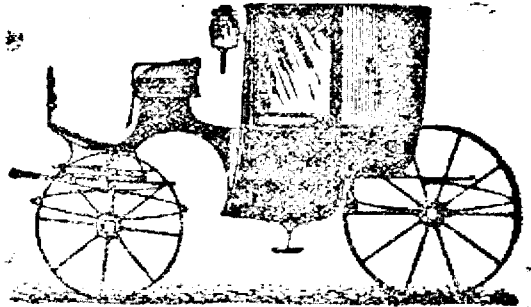
zugrav-decorator

ARAD, — Strada KAPA — N. o. 12.

Locuința mea dela 1 Martie: strada Deák Ferencz în casa lui Meirovitz.

Primește spre efectuare orice lucru ce se ține de un zugrav, precum: decoratca interiorului de bisorici, sale, castele, cre și zugrăviri de teatru și tablouri. Efectuează lucruri din provincie. Fac la dorință planuri de lucrări în cinste.

● În mai multe expoziții premiat cu primele premii. ●

Nrul telef. 439.

Prima fabrică de căruțe de pe câmpie

Ifj. Hodács János

SZEGED Strada Kistisza nr. 4. (Urmarea strazii Maros)

Magazin mare permanent din diferite **caruță noi domnești.**

Se pot căpăta pe lângă prețuri foarte

avantajoase

caruțe folosite, în schimb (phalione cu acoperiș și fără acoperiș, sanii, etc. etc.)

Catalog ilustrat în cinste și fără porto.

Raderea de prisos!

Cine voește se economisească banii, cine voește se cruțe timpul, cine nu voește se o o fie spus la vre-o boaldă de piele, o o acela se rade

cu „RASOL“

sănătos! plăcut! ieftin!

Un kilogram cu care se poate rade de 30 de ori, 2-40 Cor. În provincie 3. Cor. plătindu-se înainte, se trimite gratuit. Cu mandat postal mai scump cu 20 fil. Pregătește și trimite

„RASOL“ Vegyipar Vállalat
Budapest, VI. ker., Váci-körút 55.

Arad, Farmacia G. Földes Kelemen.

— Vânzătorilor dă concesiune. —

Cel mai bun mijloc pentru stărpirea părului

e „RASOLIN“ -ul foarte recomandat damelor,

Prețul unui borcan 2 Cor. în provincie 2-50 Cor., pe lângă trimiterea sumei, franco cu mandat postal e mai scump cu 20 fil. Unii o o o o cul pregătitor o o o o

„RASOL“ Vegyipar Vállalat
Budapest, VI. ker., Váci-körút 55.

Magazin: Farm. Török József, Király-u. 12
Arad, Farmacia G. Földes Kelemen.

Cine vrea să cumpere ghete de vară

(fél czipő)

ghete pentru bărbați pentru femei și copii precum

în piele colorată

pe lângă prețurile cele mai moderate în un asortiment bogat acela poate se câștiga în prăvălia lui

Czernóczy Mihály

călțunar pentru bărbați și femei

Kossuth-utca nr. 67 și Boros Béné-tér nr. 2.

CIMBALMĂ

se poate căpăta în rate și pe lângă prețuri moderate, trimițând cataloge mari ilustrate. — Numai la mine se poate căpăta „Școala“ de cimbalnă, după care poate învăța foarte ușor ori și cine și fără profesor. Partea I-a 4 cor., a II-a 3 cor. 60 fil., a III-a 3 cor. 60 fil. După trimiterea banilor espedez gratuit.

VARGA PÁL

fabricant de cimbalnă și de muzice

M a k ó (casa proprie).

Cel mai bun și mai ieftin a sortiment pentru procurarea ornamentelor bisericesti, pentru toate bisericile greco-or. române și sârbești, și anume:

odăjdii colorate și negre, acoperiminte prapori mari, steaguri pentru biserică, candelă, cruci, baldachin, ripide, icoane sfinte, icoane ruse, ti de tot felul, icoane istorice etc. etc.

În atelierul meu pregătesc cel mai bogat iconostas și morminte sfinte pe lângă prețurile cele mai avantajoase.

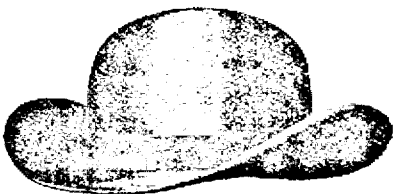
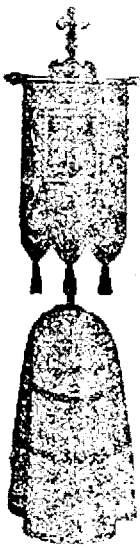
Cele mai moderne pălări pretești.

Haine pentru dnii preoți, brăus și camiafece. Pregătesc bine și prompt vestiminte pretești, căci am un croitor foarte isteți. La dorință dau detașuri și tot felul de modele. Asigur cumpărătorii mei, că vor fi servii în modul cel mai bun, căci am numai materia de prima calitate și cea mai bună; dar vând mai ieftin ca ori unde în alt loc. Comandă esecnt momentan în modul cel mai prompt și mai constiențios.

Catalog ilustrat trimis gratuit.

Cerând comande abundante, rămân cu stimă

Nicola Ivkovics, Ujvidék
strada Duna, casa proprie.

Fabrica de cuptoare din Meidinger a lui KOCH JENŐ

Budapest, V., Bathory-utca 9.

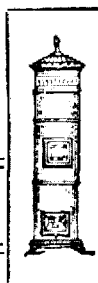
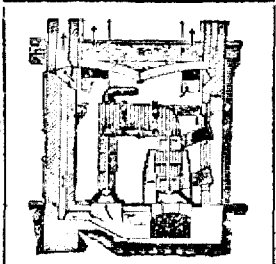
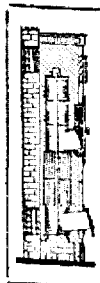
Primește aranjamente pentru încălzirea cu aer a castelelor, caselor de familie, biserică, teatre, hoteluri etc.

Telefon 8-69.

Telefon 8-69.

Planuri pentru aranjamente de încălzire cu aer se fac gratuit.

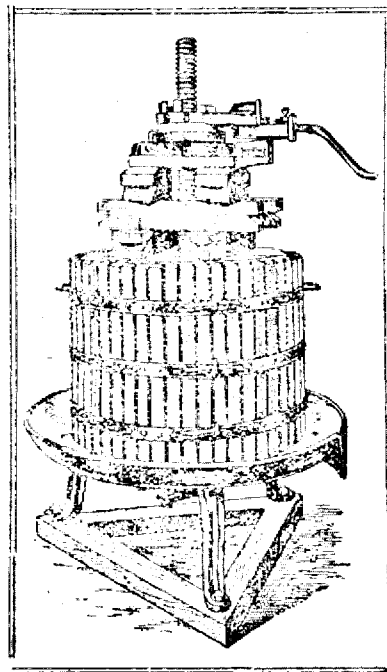
Catalog despre diferite cuptoare la dorință trimis gratuit.

Medalie de aur dela expoziția din Pojun. — Unica mare medalie de aur a statului dela expoziția din Cluj.

Pres de vin și călcătoare de struguri

Diferite prese de ridicare cu patentă. Prese de vin **Hydraulice** cu apăsătoare superioară, cu corfe de lateri cu patentă. Prese de fer și de lemn cu **2 corfe. Călcătoare de struguri** cu cilindre cupolice de construcția cea mai nouă. **Renovările se execută de specialiști.**

Telefon-Nr.: { 73-83 și 75-85.
73-84 și 73-85.

Epistola: RÖCK ISTVÁN, Bpest, Postafiók.

RÖCK ISTVÁN

fabrică de mașini și turnătorie de fer

Budapest, I., Budafoki-ut.

Magazinul orașului: XI., Soroksári-utca 24
Telefon-Nr. 53-44.

Comunicație la colonia fabricii: Dela capul podului Francisc Josif dinspre Buda, cu bilet de tramvai electric până la stațiunea „Röck-gyár“.

Transporturi pe tren e a-se trimite la stațiunea trenului Budapest-Kelenföld.

Catalog francat la dispoziție.

RESTAURANTUL TÓTH ENDRE

Am onoare a atrage atențiunea p. t. publicului asupra fostului restaurant

KASS

acum preluat de mine și remaniat după cele mai moderne cerințe.

Cele mai fine și mai bune băuturi, precum vinuri, licheruri, șampanii, se pot căpăta aici.

Mâncările restaurantului nostru sunt neîntrecute.

000 Seară de seară muzica cea mai bună dilectoază pe oaspeții mei. 000

Serviciu prompt, curat și conștientos. 000 Abonamente se fac cu prețuri moderate.

Cu deosebită stimă

Tóth Endre
restaurantier.

Pentru păstrarea și îngrijirea feței de femeie cea mai bună și în tot locul cea mai plăcută alifă

e alifă renumită „CORNELIA“.

Aceasta alifă e cel mai bun medicament contra pișturilor de pe față și mâni contra petelor de piele, cursăturilor etc. e și nostricacios amalgament curat.

Prețul: Un borcan mic cu îndrumări cu tot 1 Cor
Un borcan mare cu îndrumări . . . 2

Sapunul Cornelia bucata 1 Cor.

Se poate căpăta la pregătitorul:

Farmacia la „Coroana“ a lui LESZKOVÁ CZ MILETA, Ó-Verbász.

Magazin principal în Budapesta: Farmacia (Bácska)
Török József, Budapesta, str. Király nr. 12

La trimiterea înainte a prețului pentru comandă de peste șese coroane, cele procurate le expedez fără nici o altă cheltuială de postă.

Epistoalele să fie în limba maghiară, germană și sârbească.

In interesul celor răniți!

Răniții lucră în interesul lor dacă cele trebuincioasă pentru bandaje le comandă din PÉCS, căci un bandaj pe o parte costă numai 4 coroane, iar cel întreg 8 coroane, cel dublu în preț dublu. Legături menstonale pentru femei, bucata 5 coroane, flanel pentru foale dela 7-10 coroane.

La comandarea bandajelor se cere grosimea trupului, mai departe să se spună că în ce loc e rana, în stânga, dreapta sau de ambele părți, să se spună apoi de ce mărime e.

Se trimite cu rambursă, — în caz de nefolosire se poate schimba.

Cumpărători cunoscuți să ceară prețuri separate.

Cu deosebită stimă

Benczenleiter Gyula, bandajist

PÉCS, strada Ferencziek nr 14.

Telefon 101.

Telefon 101.

Kovács és Polgár

● LUGOS ●

Fabrică de cement, întreprindere de zidiri de beton și beton de fer.

Fabrica lângă gară. Birou: strada Ilona 2.

Fabrică și ține în magazin

țevi de cement în toată mărimea pentru traverze, poduri și canale; mai departe șghiaburi (vălai) de cement de fer pentru comune, domenii și particulari, trepte de piatră artificială, cement și imitație de marmoră, stâlpi pentru garduri de beton, plăci de cement simple și de lux.

Primește ori-ce fel de lucrări de lucrări de beton, beton de fer și lucrări de asfalt, mai departe corpișuri la Erernit și tot felul de lucrări de pavagiu.

Ține în magazin, vinde en gros și cu detail:

Cement portland și roman de Beocsini, var, gips, trestie de stucatură, cătran, carbolineum, cărămizi și material rezistentă focului, praf de ciment etc.

La dorință servește cu planuri și preliminarium.

PREMIATĂ CU PRIMUL PREMIU LA EXPOZIȚIA MILLENARĂ DIN BUDAPESTA IN 1896.

Fabrică de ceasuri de turn și turnătorie de clopote

G. P. PANTELIĆ in SEMLIN (ZIMONY)

FIRMA FONDATA IN 1854.

FIRMA FOND. IN 1854.

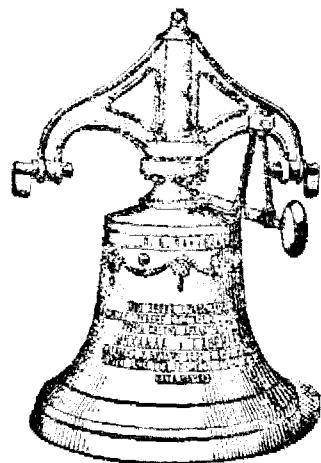
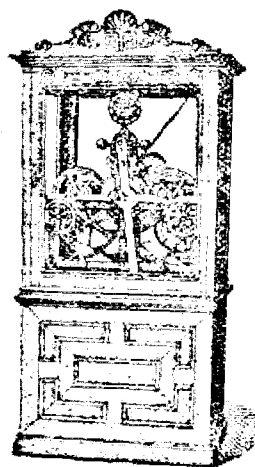
Face ceasuri de turn după felul cel mai nou, propriu de construcție, cu pendulă liberă, cu sirmă.

Toarnă clopote noi, face smalturi vâscatoare de fier, la clopote vechi pentru ale acorda armonie, face adnexe de clopot de fier.

Garantează execuție precisă.

Bisericilor și comunelor sărace li să dă în rate de mai mulți ani.

Am cercetat expoziția universală din Paris din 1900 cu scop de studiu.

Premiat la expoziția dela 1906 din Budapesta.

NÁDOR TÓDOR

parchete, mozaic, lac, curățitor de praf

ARAD, Edelspacher-utca nr. 6a. (Casa proprie.)

Recomandă **lacul său pentru parchete**, inventată de el însuși și întrebuințată de ani de zile, care s-a deosebit nu numai prin culoarea sa frumoasă și trainică, dar și prin ușoara lui aplicare. Înainte de întrebuințare dăm bucuros oricui instrucții asupra întrebuințării. Primește lăchirarea parchetelor pentru a-le feri de praf în prețurile cele mai avantajoase atât aici în localitate, cât și în provincie. O încercare va convinge pe oricine că fabricatul arădan alui Nádor Tódor este superior celui din străinătate.

Prețul lacului lui Nádor este de 2 cor. 90 bani. Vanzătorii en gros vor avea reduceri. Periile trebuitoare să vind cu prețurile cele mai avantajoase.

VARGA SÁNDOR

◆◆◆ ATELIER DE SCULPTOR ◆◆◆

Szeged, Tisza Lajos-körút 79

Primește spre efectuare: **decorări de edificii, frontispiciu, plafoane teracotte din gips, decorări din cement și beton în ori-ce stil, în execuție corectă; tot astfel statue după portrete sau după natură în execuție artistică pe lângă prețuri moderate.**

Edificat
la
1888.**Schiller József**Edificat
la
1888.

Atelier de articole aurite, oglinzi și rame pentru icoane
Szeged, Petőfi Sándor sugár-út 11/a.

Primesc spre efectuare pe lângă prețurile cele mai avantajoase:

Lucruri de tot felul: Rame pentru icoane și oglinzi din lemn, făcută după plan, în modul cel mai artistic.

Aurături ce se poate spăla pe icoane vechi și noi și rame de oglinzi. Infrumșetări de sculpture, de palate, hoteluri și cafenele.

Aranjament pentru biserici, precum înfrumșetări de altare, anvoane, baltisterie, steaguri, feșnice, catafalce, cupole, felinare, cruci și icoane.

In pretuita atențiune a arhitecților!

Lenkey Antal

zidar diplomat și întreprinzător-architect

ARAD, strada Szekeres Nro. 4.

Se recomandă atențiunii p. t. publicului din loc și din provincie care vrea să zidească, primind pe lângă prețuri moderate și pe lângă garanță tot felul de lucrări din branșa zidăriei anume: case de arindă, case private, cartele de vară și grânare precum și transformarea edificiilor vechi, a fațadelor și a pavagelor de cement și beton.

La dorință servesc gratuit cu planuri și cu preliminar de spese.

Institut de vindecare și creștere pentru epileptici**la băile dela BALF.**

Aranjat pentru 200 bărbați și femei bolnave, pe baza ordinului ministrului de interne Nr. 56,445/1903 și din 17 Iunie 1903. Prețul de îngrijire: **clasa I pe an 1600 cor., clasa II pe an 1000 cor., clasa III pe an 600 cor.** Afară de aceste clase se mai pot primi bolnavi săraci, însă pe sarcina fondului regnicolar pentru îngrijirea bolnavilor. Pentru primire în forma aceasta însă fiecare bolnav are a-ce însinua separat prin rugare, pe baza ord. ministr. de interne de ditto 28 Octomvre 1903 Nr. 97,221/IVa. Cu îngrijirea bolnavilor sunt concrezute maicele ordinului Franciscan din Buda. Cu prospecte și alte deslușiri servește **Dr. Wosinski István**, propr.-director al băilor Balf. Poșta, tren, telefon loco.

MANDL FERENCZ

Vopsitor de metal

ARAD, STRADA BOCZKÓ Nr. 11.

Primește spre efectuare orice lucru ce cade în această branșă, precum căzi pentru scaldă, chiilii de scaldă, mobile de fier și de lemn, cano de apă, punerea în aur, marmură și bronz lampelor, pictură de majolica pe lemn și metal, floderozare în orice valoare în forma cea mai senzatională **pe lângă prețuri ieftine și serviciu prompt.**

TISLER VAZUL pavagiu

Arad, strada Radnai 24

primește orice muncă de pavare

apoi

fac plăci de beton, canaluri de beton fundamente pentru uscarea păreților umezi, primesc orice construcții de pământ în condițiile cele mai avantajoase și în prețurile cele mai ieftine.

Strămutare de prăvălie.

Am onoare a aduce la cunoștința stimaților mei cumpărători că prăvălia mea de pe strada Deák Ferencz nr. 36 — Arad **am strămutat-o pe strada Deák Ferencz nr. 7,**

unde de altfel având prăvălie, țin garnitură de salon, salon bărbătesc, cele trebuincioase pentru un prânzător modern, dela prețul cel mai ieftin până la cel mai scump, și la dorință efectueșc în modul cel mai prompt. Vă rog, ca bunăvoința de până acum se o păstrați și pe viitor. Cu deosebită stimă

VARGA JÁNOS

TAPESIER

ARAD, strada Deák Ferencz nr. 7.

— Magazin de jaluzii cu automat. —

JAKOB REICH FABRICĂ DE CUMPENI DECIMALE ȘI DE MAȘINI ECONOMICE -- -- UJVIDÉK.

Cumpeni decimale, vâpsite galben,
fără greutate:

50	100	150	200	chilograme
24-	28-	32-	36-	Coroane.
300	500	750	1000	chilograme
40-	50-	80-	100-	Coroane.

Cu încuetoare dublă cu 10- coroane mai mult.
Greutățile să socotese separat.

Tăietor de paie patentat cu îmbucătură
50- coroane.

Tăietoare de rând 48 cor.

Pentru căleat cu piciorul cu 5 coroane mai mult.

Săpător de porumb foarte bun
50 de cor.

Virteje pentru un cal 160 cor.

Fabric mașini de imblătit cu benzină

după brevetul propriu al men. — Mașinele toate au
fost probate și găsite bune peste așteptare. Să pot
ușor manua, se poate lucra ori când cu ele; ga-
rantez pe 2 ani despre durabilitatea lor; eu singur
le-am examinat; funcționează momentan fără per-
dere de vreme; să poate lucra toată ziua fără con-
trol; umblă înainte și înapoi.

La cerere trimit prețuri curente despre fabricatele mele.

Nou mod de lecuire.

Reumaticilor etc. recomand **ghetele igienice și sănă-
toase** făcute de mine, de mulți ani întrebuițate, de medici recunos-
cute, industrie maghiară, patentată și în străinătate. Construcția din lăuntru
a acestei ghete după părerea specialiștilor asigură în mod neîndoios forma
normală și naturală a piciorului, reabilitează sănătatea bolnavului reu-
matic, iar construcția sănătoasă o apără de răceală și de alte morburii pri-
mejdioase. Ghetele sunt ușoare și de formă elegantă, și acelora, cari după
cum li-e oficiul lor umblă mult, sunt neprețuit de bune. Vindecă cu succes
asularea picioarelor și alte boale, circulațiunea sângelui o face regulată,
deci e un leac folositor pentru multe boale. Preparătorul și inventatorul
unic e

Rytkó Győző Budapest, Kerepesi-ut 29.

Ghetele igienice al dlui Rytkó Viktor corespund tuturor recerințelor, în urma
căruia omul își poate păstra sănătatea timp îndelungat, de aceea le recomand cu căl-
dură tuturor. Dr. Löffler Emil, de 40 ani lucru în Budapesta, VI., Uj-uteza nr. 19.

On. dl. Rytkó! Cu ghetele ce le-ai făcut pe sâna mea, și câștigat deplina mea
mulțumire, atât în ce privește partea igienică cât și forma ei. Prăvălia Diale o voi
recomanda în tot locul. Dr. Roth Henrik, Harsfia-fürdő (cottul Bereg).

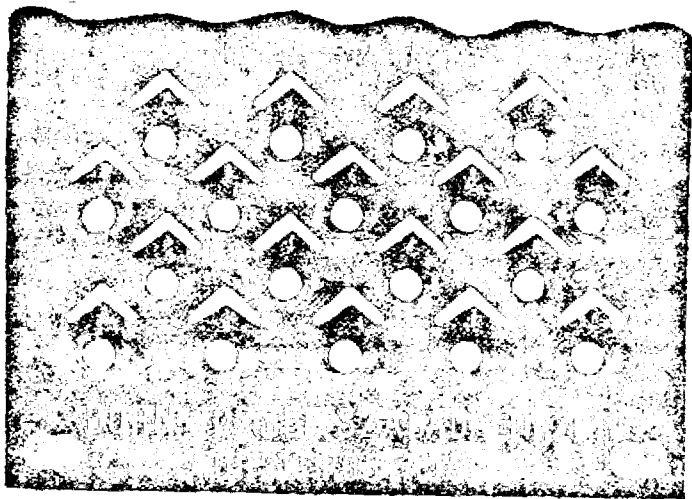
Ciururile brevetate ale lui Dorn József

să potrivească la tot felul de mașini de treerat, pentru sculurată
păiele la mașina curățitoare de jos etc.

Fiecare econom e dușmanul său propriu, dacă nu folosește
ciururile brevetate ale lui Dorn, la mașinile de treerat, care-i
rămâne în cinste după 3 zile de imblătit.

Cu totul sunt în circulație cam 6000 de ciururi.

La imblătitul din anul trecut a erușat contele Wencheim pe
moșia sa dela Csorvás de la 500 de clăi de bucate 247 de klg.
de grăunțe față de ciururile de lemn, ceea-ce dovedește și
„Societatea economică“ („Gazdasági egyesület“) din comitatul Bihar.

Furnizez pentru fabricanții din țară și străinătate.
Iau răspunderea pentru ciururile mele de bucate. Recomand
încălzițoarele mele cele nouă, cari să potrivească la ori-ce mașină
(sparher) cu cari să cruță 50% de material de ars, care dă
căldură plăcută și trainică.

Cu prospecte și explicații mai detaliate servește

DORN JÓZSEF, atelier de mașini Békés-Csaba.

T. C. WINTDRHOFF, Düsseldorf

Fabrică cu brevet »Hannibal« de firez pentru
cercuri și rame (cadre),

HENRY EISELT, Töplitz-Schönau

Fabrică cu brevet »Graual« pentru condesarea
lespezilor de fer (metal) și »Magnesit«,

LATTERMANN-FABRICĂ

de cuptoare cu brevet, care se pot umplea cu
prav de firez,

GEBR. MÜNZ, Nürnberg

Fabrică de cretă și requizite de scris,

METZELER & COMP., Wien

Fabrică specială pentru gumi-elastic.

CARL FINGADO, Nürnberg și Karlsruhe

Firmă pentru exportul hemeiului, și

FORSTNER JOZSEF, Budapest

Fabrică cu brevetă »Ibis« pentru scubitoare de
prav igienice

Reprezentanții pentru UNGARIA-DE-SUD

Telefon
532.

Pollák & Szalay

Telefon
5-2.

cancelaria specială pentru industrie artificială
a reprezentanței

în Arad, str. Deák Ferencz nr. 42.

Catalog se trimite gratis și deslușiri se dau fără taxă.

Agenti isteți se primesc cu rabat mare.

**MÁLICS J. sculptor ARAD, Str. Közép
și măsar nr. 16.**

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, că în
atelierul meu de sculptorie din Arad, strada Közép nr. 16,
care e aranjat conform recerințelor moderne, se pregătesc

dormezele,
mobiliare de salon etc., etc., după stilul cel mai
nou și după execuția cea mai frumoasă.

Mai departe în atelierul meu se găsesc

tot felul de mobile
prin ce mă aflu în plăcuta poziție, ca comanda cele mai mari
să le efectueșc pe lângă prețurile cele mai favorabile, în timpul
cel mai scurt, posibil.

La dorință pot se dau deslușiri cu privire la prețuri, coman-
dele din provincie se fac cu reîntoarcerea poștei.

Cerând coman-
dele DVoastre, rămân

cu deosebită stimă
Málícs J., sculptor și măsar
Arad, str. Közép nr 16.